

การศึกษาเชิงคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมวัดชุมชนนิยายาราม ทั้งทางสัญลักษณ์ และ ทางกายภาพ พบว่า

แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน ด้วยการจัดวางกลุ่มพระพุทธรูปประธาน 7 องค์ พร้อมจารึกพระนามตามลำดับอดีตพุทธเจ้า ตลอดจนจิตรกรรมเล่าเรื่องอดีตพุทธเจ้าทั้ง 7 องค์เหล่านั้น เป็นความตั้งใจที่จะสร้างบรรยากาศความเลื่อมใสศรัทธาแก่บรรดาผู้ที่ได้สัมผัสพื้นที่เว้นว่าง โดยอาศัยพระพุทธรูปจิรายุวตรของอดีตพุทธเจ้าที่อุบัติขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าผ่านมาแล้วเป็นเวลานานแสนนาน เป็นสิ่งยืนยันความยั่งยืนของอุดมคติอันดียิ่งในพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ ไม่เพียงแต่ศาสตร์ศาสตร์ อันเป็นวรรณกรรมชั้นเอกชิ้นหนึ่งในฐานะที่เป็นวรรณกรรมบันทึกประวัติศาสตร์วิถีชีวิตของสังคม และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของชนชาติจะได้ถูกบันทึกขึ้นอีกครั้ง โดยอาศัยรูปแบบของงานศิลปะสถาปัตยกรรมผ่านลายจำหลักไม้และลายรดน้ำ รูปช้างศึก ม้าศึก รถศึก ทหารเดินเท้า และแม่ทัพนายกองเท่านั้น ยังสะท้อนคุณสมบัติของพระมหากษัตริย์อันเป็นผู้นำที่สำคัญที่สุดของกองทัพ คือ “เบญจบัณฑริ” ผู้ทรงรอบรู้ศิลปะศาสตร์ในการศึกสงคราม รวมทั้งในยุทธศาสตร์และยุทธวิธีตามตำราพิชัยสงคราม

แนวความคิดในการการสร้างสรรคพื้นที่เว้นว่างของพุทธาวาส เป็นการจัดวางองค์ประกอบพื้นฐานแบบประเพณีไทยที่เรียบง่ายแต่สง่างาม ด้วยสมดุลแบบซ้าย-ขวา (Symmetrical Balance) โดยจัดให้พระอุโบสถตั้งอยู่ในแนวแกนหลักตะวันออก-ตะวันตก มีพระเจดีย์ประธานคู่ตั้งขนานพระวิหารน้อยอยู่ในแนวแกนเหนือ-ใต้ พระวิหารน้อยตั้งอยู่ที่จุดตัดของแนวแกนทั้งสอง ปิดล้อมพื้นที่สำคัญด้วยกำแพงแก้วชั้น 2 ชั้น ตามลำดับความสำคัญของพื้นที่

การจัดวางตำแหน่งและขนาดขององค์ประกอบต่างๆ ตลอดจนระยะห่างขององค์ประกอบทั้งหมดที่ปรากฏในแผนผังแนวราบและรูปด้านแนวตั้ง ใช้สัดส่วนย่อยในการลดขนาดหรือเพิ่มขนาดอยู่ในสัดส่วนประมาณ 1 ใน 3 ของความกว้างฐานองค์เจดีย์ (5 วา) ที่บันทึกในประวัติเดิมของวัดเป็นหลัก

ผลของการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นอัจฉริยภาพด้านศิลปะสถาปัตยกรรมชั้นสูงของยุคสมัยที่ควรค่าแก่การศึกษาและพัฒนาสืบต่อไป.